

Vattenriket i fokus 2025:03

Borrflugan *Oxyna nebulosa* spridd i Näsby fält 2024

Jan Edelsjö & Örjan Fritz, Naturcentrum AB

Titel: Borrflugan *Oxya nebulosa* spridd i Näsby fält 2024
Utgiven av: Biosfärkontoret Kristianstads Vattenrike
Författare: Jan Edelsjö & Örjan Fritz
Copyright: Biosfärkontoret Kristianstads Vattenrike
Upplaga: Endast pdf-version på vattenriket.kristianstad.se
Rapportserien Vattenriket i fokus: 2025:03
ISSN: 1653-9338
Layout: Författarna
Omslagsbild: Borrflugan *Oxya nebulosa*, Näsby fält 2024-06-25.
Foto: Örjan Fritz.

Innehåll

Förord.....	4
Sammanfattning.....	5
Inledning.....	6
Syftet med inventeringen 2024.....	6
Material och metoder	6
Inventeringsområden.....	6
Naturbeskrivning.....	6
Borrflugans ekologi och utbredning.....	6
Fältbesök	8
Resultat.....	10
Sammanfattande slutsatser	11
Referenser	11
Tack.....	12
Bilaga 1 – Besökslogg.....	13
Borrflugan <i>Oxya nebulosa</i>	13
Bilaga 2 – Inventeringsområden på Näsby fält.....	14
Bilaga 3 – Urval av miljöbilder	17
Södra delen.....	17
Mellersta delen.....	18
Norra delen.....	21

Förord

I naturvårdsarbete är det ofta de oväntade fynden som påminner oss om den stora mångfalden och komplexiteten i våra ekosystem.

Under en inventering 2023, med fokus på att kartlägga flora och fauna på ett mindre område inom naturreservatet Näsby fält, gjorde Naturcentrum AB ett anmärkningsvärt fynd – borrflugan *Oxya nebulosa*. Det som inleddes som en standardiserad inventering utvecklades snabbt till en betydande upptäckt, där denna tidigare obemärkta art visade sig vara närvarande i större omfattning än förväntat. För att noggrant kartlägga artens utbredning inom naturreservatet genomfördes en utökad inventering under 2024.

Denna rapport syftar till att belysa fyndet av *Oxya nebulosa* och ge en detaljerad översikt av artens utbredning inom naturreservatet Näsby fält. Fyndet understryker vikten av noggrant och systematiskt inventeringsarbete samt den expertis som krävs för att identifiera och förstå arters dynamik.

Ett stort tack till Naturcentrum AB.

Författarna ansvarar själv för innehållet i rapporten.

Pyret Ovesson
Naturvårdsförvaltare
Biosfärkontoret Kristianstads Vattenrike

Sammanfattning

I samband med naturinventeringar i naturreservatet Näsby fält vid Kristianstad sommaren 2023 påträffades borrhugan *Oxya nebulosa*. Det är en nationellt sett mycket sällsynt art, som dessutom är rödlistad och hotad som sårbar (VU). För att få ett ökat kunskapsunderlag om artens förekomst och utbredning i reservatet erhöll Naturcentrum AB ett uppdrag av Kristianstads kommun att under sommaren 2024 inventera arten i naturreservatet Näsby fält och i Natura 2000-området Västra Fälåden samt i anslutning till det naturskyddade området.

Som metodik för inventering av borrhugan användes håvning inom ett stort antal cirkulära provpunkter väl spridda såväl inom inventeringsområdet som i omgivande naturbetesmarker inom och i nära anslutning till reservatet. Ytor och punkter extra rika på prästkrage i de mellersta och norra delarna av reservatet pekades ut av naturvårdsförvaltaren (Figur 1). Inga fällor användes.

Borrhugan *Oxya nebulosa* återfanns 2024 spridd och riklig från fyndplatserna 2023, och kunde även verifieras från många olika platser på både betes- och slåttermark inom och i nära anslutning till naturreservatet Näsby fält. Det betyder att arten har en utbredd förekomst inom området, där den är knuten till prästkrage *Leucanthemum vulgare*.

Utöver ovan nämnda artfynd gjordes inga ytterligare fynd av naturvårdsarter inom inventeringsområdets södra delar. Tre arter av bastardsvärmare (alla rödlistade som nära hotade, NT) noterades i en provyta i de norra delarna av reservatet Näsby fält.

Inledning

Under 2023 inventerade Naturcentrum insekter (fjärilar, skalbaggar, steklar) och kärlväxter översiktligt i naturreservatet och Natura 2000-området Näsby fält (Länsstyrelsen 2018) på uppdrag av Kristianstads kommun. Inventeringens fokus låg på naturvårdsarter av dessa artgrupper utmed utpekade vägsträckor i den södra delen av reservatet. Vid inventeringen gjordes flera fynd om totalt 20-talet exemplar inom inventeringsområdet (västra vägen) av en rödlistad sällsynt borrflugan *Oxya nebulosa* (VU), som här kan ha sin viktigaste kända nutida förekomst i Sverige (Fritz, Johansson & Lundkvist 2023).

Syftet med inventeringen 2024

Syftet med detta fortsättningsuppdrag 2024 var att komplettera fjolårets insatser med en inventering av den i landet hotade borrflugan *Oxya nebulosa* i dels ett vidare område i den södra delen av reservatet, dels även i andra delar av naturreservatet Näsby fält, med angränsande lämpliga områden.

Material och metoder

Inventeringsområden

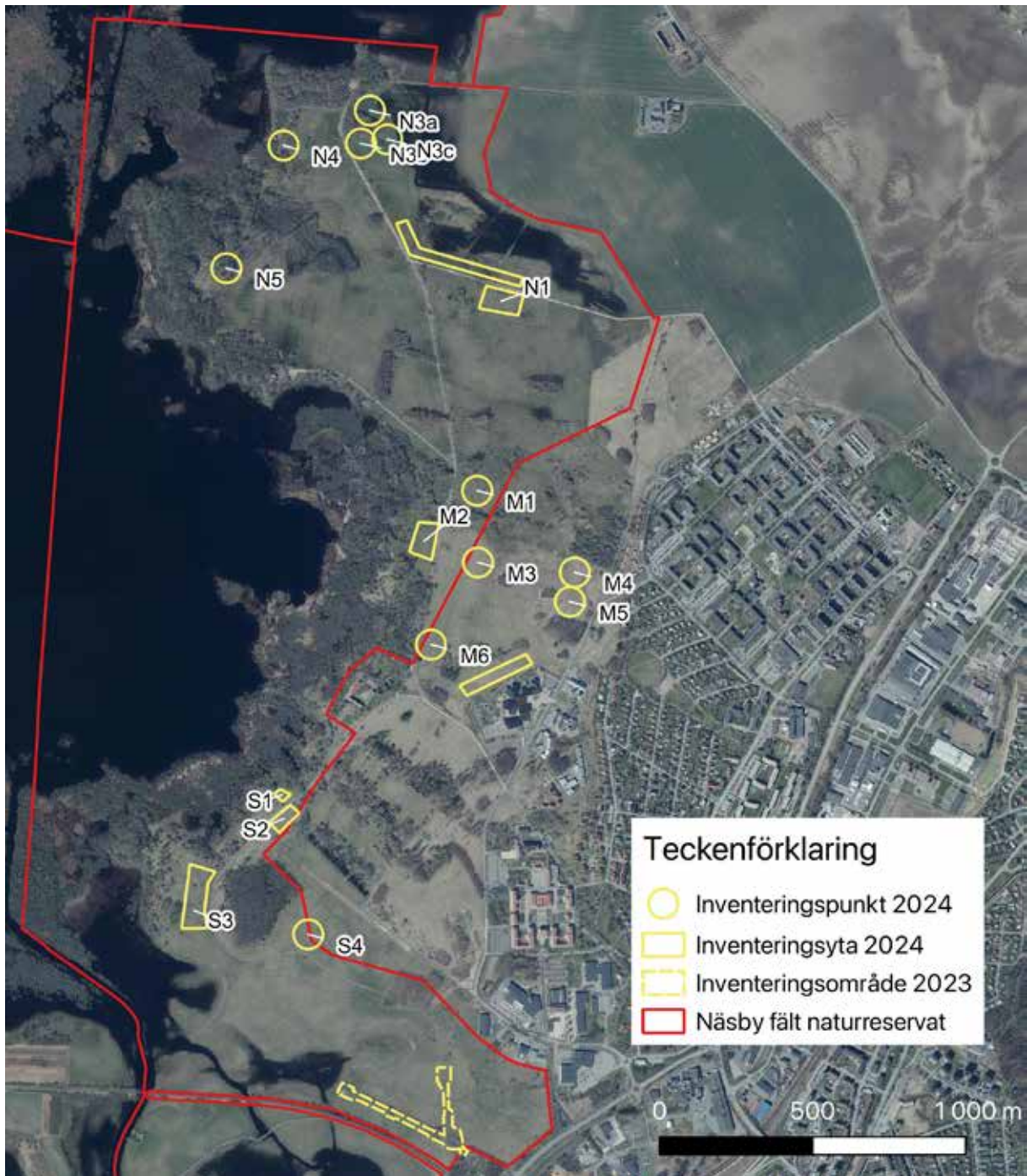
Borrflugan inventerades noggrant i en stor yta inom reservatets södra delar, där koncentrationer fanns av värdväxten prästkrage i naturbetesmark. Dessutom inventerades borrflugan *Oxya nebulosa* på ytterligare sju av naturvårdsförvaltaren utpekade ytor samt ett antal punkter extra rika på prästkrage såväl inom naturreservatet som i några angränsade ytor utanför (Figur 1).

Naturbeskrivning

För naturbeskrivning inom inventeringsområdet från 2023 hänvisas till tidigare rapport (Fritz, Johansson & Lundkvist 2023). Naturmiljön i övriga delar av Näsby fälts södra del domineras av nötbetad naturbetesmark, varav delar av detta område utpekats som torra-friska låglandsgräsmarker (6270) och fuktängar (6410) (Länsstyrelsen 2018) (jfr Figur 2–3).

Borrflugans ekologi och utbredning

Den rödlistade borrflugan *Oxya nebulosa* (VU) är känd sedan gammalt i flera sydsvenska landskap upp till Bohuslän, Östergötland och Uppland, med flest fynd i Skåne. Sedan år 2000 föreligger endast en handfull spridda fynd i Skåne och dessutom har den överraskande påträffats i en kalkfuktäng i Medelpad. Arten är knuten till prästkrage *Leucanthemum vulgare*, där flugans larv gör galler i växtens rothals. Anledningen till artens sällsynthet är okänd, men förmodligen är den beroende av välhåvade naturbetes- och slåttermarker med lång hävdkontinuitet och riklig förekomst av prästkrage.

Figur 1. Utpekade inventeringspunkter och -ytor i och vid naturreservatet Näsby fält 2024.

Figur 2. Hävning efter blomflugan *Oxya nebulosa* på prästkrage i naturreservatet Näsby fälts södra delar 2024-06-25. Foto: Örjan Fritz.

Fältbesök

De södra delarna av naturreservatet Näsby fält inventerades systematiskt och noggrant inom punktytor (20 m radie, i några fall med 10 m radie) utmed linjer (Figur 2–4). I de övriga delarna av naturreservatet med närliggande områden hade provytor med extra riklig förekomst av prästkrage utpekats av reservatsförvaltaren.

I medeltal gjordes ca 150 hävslag per provyta, där antalet exemplar av arten räknades i håven för att sedan släppas. På flertalet ytor sparades enstaka exemplar för senare kontroll under lupp. Inga fallor användes. Soligt och varmt väder (+23–25°C) rådde vid besökstillfällena 25–27 juni 2024 (Bilaga 1).

Figur 3–4. Del av inventeringsområdet i söder som kallas "Västra vägen" i denna rapport (överst). Prästkrage blommade ställvis rikligt utmed denna vägsträcka. Även på stora ytor av reservatets södra delar i övrigt blommade prästkrage rikligt (nederst). Näsby fält 2024-06-25. Foton: Örjan Fritz.

Resultat

Borrflugan visade sig vara spridd i hela den södra delen av reservatet Näsby fält (Figur 6).

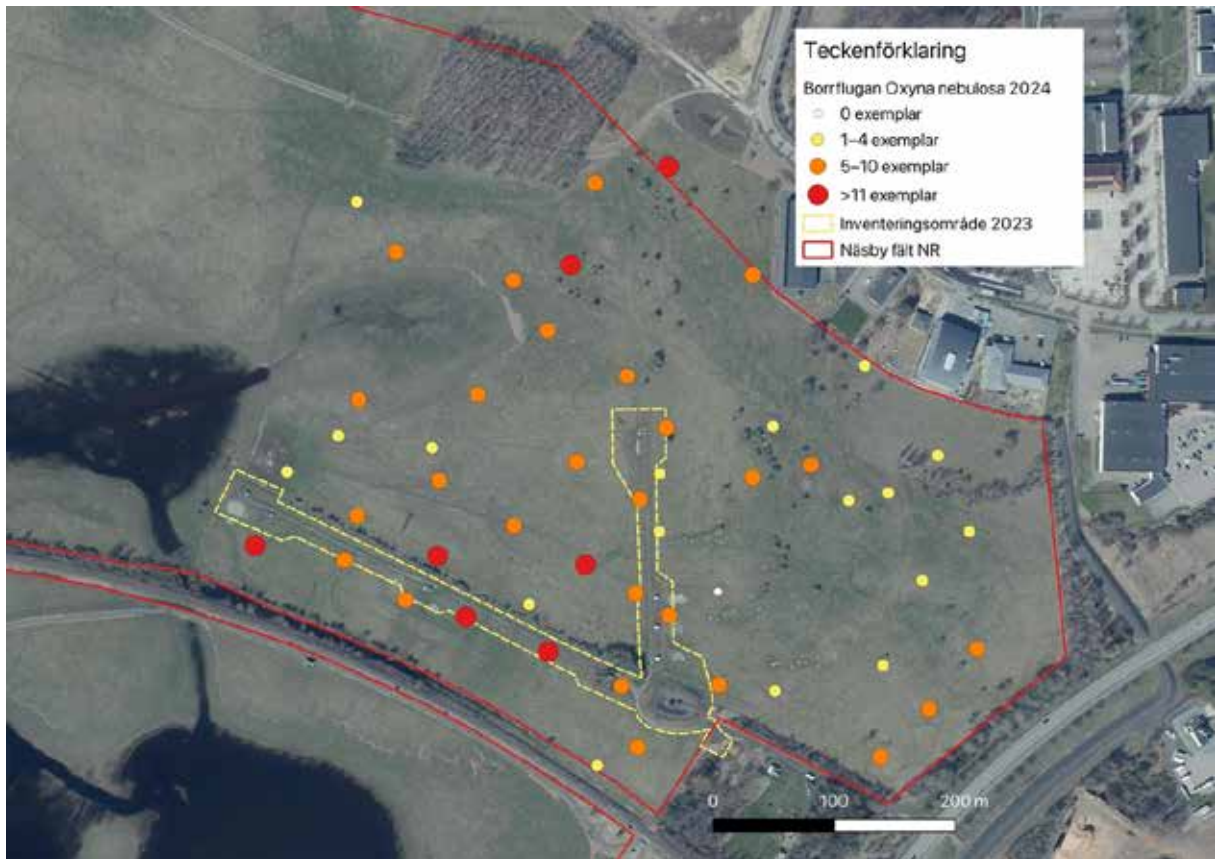
Populationen kan där bedömas vara stor då arten påträffades i 50 av 51 provytor och med totalt 330 individer (Tabell 1). Därutöver påträffades arten inom varje utpekad provyta i de övriga delarna av naturreservatet med angränsande ytor (Figur 7). De rikligaste förekomster fanns i naturbetesmarker, medan arten ofta var fåtaligare i de mer tätvuxna slättermarkerna.

I samband med inventeringen av borrflugan *Oxya nebulosa* påträffades även tre arter av bastardsvärmare *Zygaena* på blommande åkervädd i provytan M7, både sexfläckig *Z. filipendulae*, mindre *Z. viciae* och bredbrämrad bastardsvärmare *Z. loniceræe*. Bastardsvärmare som inte bestämdes till art sågs även i provytorna M3, M5 och M6 på blommande åkervädd.

Fynddata av borrflugan *Oxya nebulosa* och bastardsvärmarna som påträffades under inventeringen har rapporterats på Artportalen.

Tabell 1. Fynd av borrflugan *Oxya nebulosa* vid inventering av naturreservatet Näsby fält 2024. För lägen av provpunkter och provytor, se Figur 1.

Delområde/provpunkt	Kod	Prov- punkter	Förekomst	Antal ex.	Skötsel
Näsby fält NR vid inventeringsområdet 2023		51	50	330	BETE
Näsby fält S högskolan- delomr S vägen	S	8	8	73	hårt nötbetad
Näsby fält S högskolan- delomr NV vägen	NV	21	21	154	hårt nötbetad
Näsby fält S högskolan- delomr NO vägarna	NO	22	21	103	hårt nötbetad
Näsby fält NR, södra delen		4	4	23	BETE
Näsby fält S, S om Näsbygård V vägen	S1	1	1	3	lättbetad
Näsby fält S, S om Näsbygård O vägen	S2	1	1	4	svagare betad
Näsby fält S, V om Norra Aldungen	S3	1	1	8	Svagare betad
Näsby fält S, NV om Talldungen	S4	1	1	8	betesmark
Näsby fält NR, mellersta delen		8	8	58	BETE/SLÄTTER
Näsby fält M, 700 m NNO Näsbygård	M1	1	1	25	Frisk betesmark
Näsby fält M, 500 m NNO Näsbygård	M2	1	1	3	slättermark
Näsby fält M, NV om Hjärtrebacke	M3	1	1	7	slättermark
Näsby fält M, S om Oxeldungen	M4	1	1	9	slättermark
Näsby fält M, NO Näsbygård	M&	1	1	3	slättermark
Näsby fält M, N om Hjärtrebacke	M5	1	1	7	slättermark
Näsby fält M, NV om Lingenässkolan (a)	M7a	1	1	3	äldre örtrik slättermark
Näsby fält M, NV om Lingenässkolan (b)	M7b	1	1	1	äldre örtrik slättermark
Näsby fält NR, norra delen		8	8	55	SLÄTTER/BETE
Näsby fält N, N Lingenäset SO på vägens S-sida	N1	1	1	10	slättermark
Näsby fält N, N Lingenäset SO på vägens N-sida (a)	N2a	1	1	7	slättermark
Näsby fält N, N Lingenäset SO på vägens N-sida (b)	N2b	1	1	1	slättermark
Näsby fält N, N Lingenäset SO P-platsen (a)	N3a	1	1	1	slättermark
Näsby fält N, N Lingenäset SO P-platsen (c)	N3c	1	1	2	slättermark
Näsby fält N, N Lingenäset SO P-platsen (b)	N3b	1	1	2	slättermark
Näsby fält N, N Lingenäset SO i betesmarken	N4	1	1	12	kortbetad mark
Näsby fält N, S Lingenäset SO i betesmarken	N5	1	1	20	kortbetad mark
Summa provpunkter/exemplar		71	70	446	

Figur 6. Förekomst och antal av borrflygan *Oxyna nebulosa* som noterades av Naturcentrum vid inventering av inventeringsområdet från 2023 och i dess nära anslutande områden i den södra delen av naturreservatet Näsby fält den 25 juni 2024. Arten hittades i alla provtytor utom en.

Sammanfattande slutsatser

Borrflygan visade sig vara spridd i områden med riklig förekomst av prästkrage i hela reservatet Näsby fält. Den totala populationen kan bedömas vara mycket stor och är förmodligen ganska unik för landet.

Referenser

Fritz, Ö., Johansson, N. & Lundkvist, H. 2023. Översiktlig inventering av kärlväxter och insekter i del av naturreservatet Näsby fält 2023. Naturcentrum AB i pdf-fil till Kristianstads kommun 2023-11-23. Rapport 21 sidor.

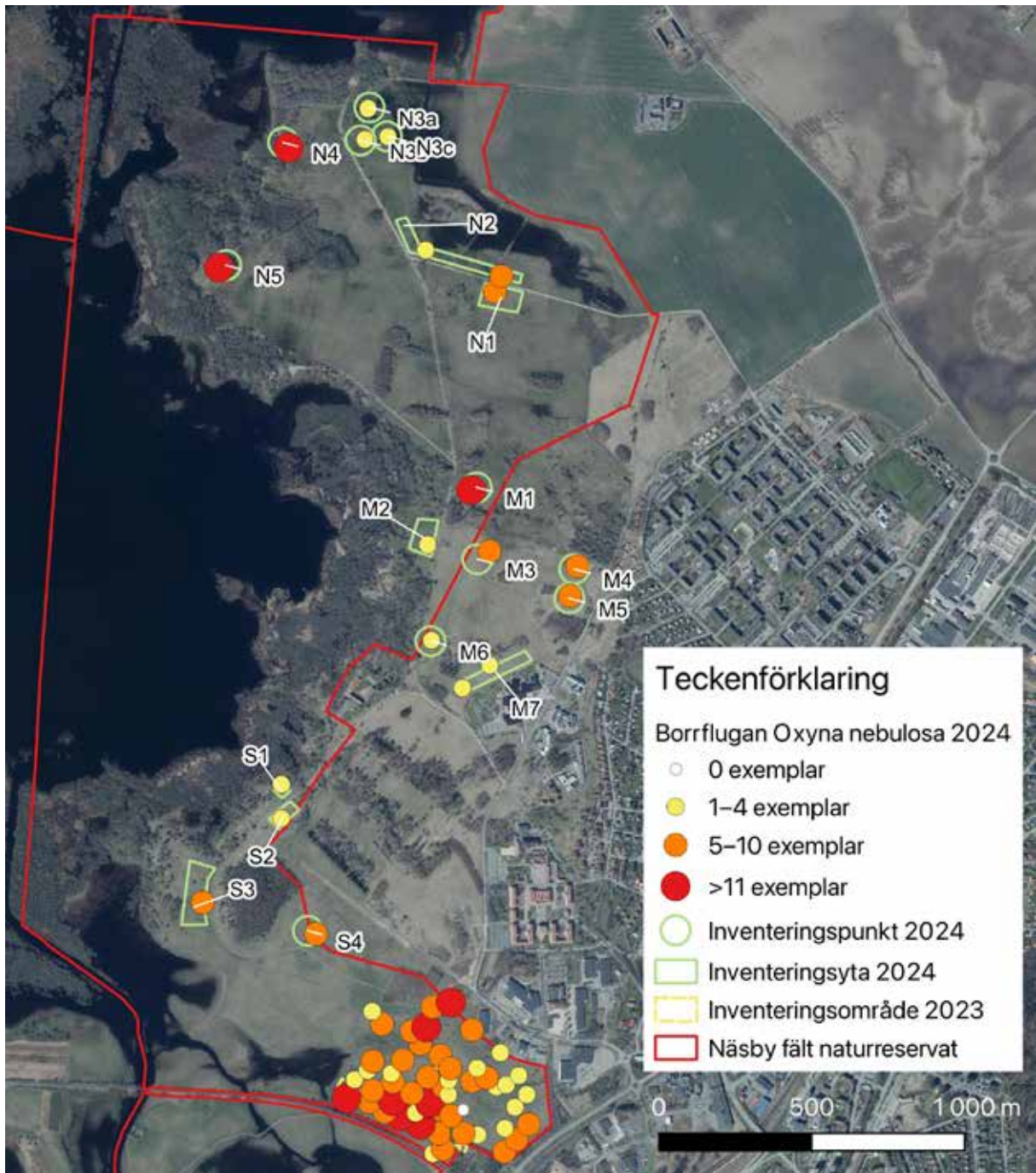
Fritz, Ö. & Edelsjö, J. 2024. Kompletterande naturinventeringar i naturreservatet Näsby Fält 2024. Naturcentrum AB i pdf-fil till Kristianstads kommun 2024-11-06. Rapport 26 sidor.

Länsstyrelsen. 2018. Bevarandeplan för Natura 2000-området Västra Fälåden SE0420253. Länsstyrelsen Skåne. 2018-12-20.

Naturvårdsverket. 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1. Fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2. Naturresursavdelningen.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU Artdatabanken, Uppsala.

Svensk författningssamling 2007:845. Artskyddsförordning. Miljö- och energidepartementet.

Figur 7. Noterade förekomster av borrflugan *Oxyna nebulosa* i och i nära anslutning till natur-reservatet Näsby fält 25–27 juni 2024. För beteckningar av provpunkter och provytor, se Tabell 1.

Tack

Tack till naturvårdsförvaltare Pyret Ovesson, Biosfärkontoret Kristianstads Vattenrike, för värdefulla underlag och stöd under inventeringen.

Bilaga 1 – Besökslogg

Borrflugan *Oxyna nebulosa*

Inventeringsbesök 1: 25/6, soligt, svag vind, +23 (Jan Edelsjö, Örjan Fritz)

Inventeringsbesök 2: 26/6, soligt, svag vind, +24 (Jan Edelsjö)

Inventeringsbesök 3: 27/6, soligt, svag vind, +25 (Jan Edelsjö)

Bilaga 2 – Inventeringsområden på Näsby fält

Rödmarkerade ytor anger inventeringsområden för borrhflugan *Oxyna nebulosa* inom och i anslutning till reservatet Näsby fält. Kartor från reservatsförvaltaren Pyret Ovesson, Kristianstads kommun.

Mellersta delen Näsby - norr Lingenässkolan

Norra delen Näsby - Norra Lingenåset

Bilaga 3 – Urval av miljöbilder

Södra delen

Inventeringsyta S2.

Mellersta delen

Inventeringsyta M1.

Inventeringsyta M4.

Inventeringsyta M3.

Inventeringsyta M5.

Inventeringsyta M7.

Norra delen

Inventeringsyta N1.

Inventeringsyta N3a.

Inventeringsyta N3c.

Inventeringsyta N4.

Inventeringsyta N5.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike -bra för natur och människa

Den här rapporten ingår i Biosfärkontoret Kristianstads Vattenrikes skriftserie **Vattenriket i fokus** (ISSN 1653-9338). Här publiceras rapporter och inventeringar som utförts på uppdrag eller i samarbete med Biosfärkontoret.

Rapporterna går att ladda ner från
vattenriket.kristianstad.se/fokus.

Läs mer och se kontaktuppgifter på hemsidan
vattenriket.kristianstad.se